

*Бібліотека
Житомирського державного
університету ім. І. Франка*

"Феноменологія духа" Гегеля

**245 років від дня народження
німецького філософа
(1770-1831)**

*Віртуальну виставку
підготувала
бібліотекар
науково-методичного
відділу Ренькас Л. Е.
Кількість
представлених
джерел: 8*

Житомир-2015

Георг Вільгельм Фрідріх Гегель - німецький філософ 19 століття, який створив систематичну теорію діалектики. Її центральне поняття - розвиток - характеристика діяльності світового духу, його надрухи в царині чистоті думки у висхідному ряду чимраз конкретніших категорій. Діалектика розглядалася також як протиставлення тези, антитези й синтезу, розв'язання суперечностей.

Гегель був дуже незвичайною людиною. Важко підбираючи слова при розмові на повсякденні теми, він цікаво розмірковував про складні речі. Міркуючи, він міг годинами стояти на місці, не звертаючи уваги на те, що відбувається. Через неуважність він міг не помітити черевиків, що залишилися в багнюці й гуляти далі босоніж. Заразом він був «душею компанії» і любив жіноче товариство. Міщанська скнарність поєднувалась у ньому з широтою душі, обережність - з авантюризмом. Гегелеві лекції збирали до двох сотень студентів. Професорів, про яких переказували безліч анекдотів, знали тоді ліпше за акторів. Хоча Гегель і читав лекції майже без папірця, слухати його все одно було важко. Більшість ходили не слухати філософа, а подивитися на нього. Дехто зі студентів відверто зізнавався професорові, що не розуміє, про що він говорить. Той у відповідь тільки саркастично посміхався, а одному з таких слухачів порадив поглибити знання географії, мов, і математики - настільки вважав своє вчення всеосяжним.

Гегель народився в родині фінансового чиновника. У віці семи років він пішов у Штутгартську гімназію, де виявив здібності до давніх мов та історії. 1788 року після закінчення гімназії Гегель пішов у Тюбінгенський теологічний інститут. У студентські роки Гегель захоплювався Французькою революцією. В ці роки він навіть посадив разом із Шеллінгом «дерево свободи». 1793 року Гегель одержує ступінь магістра філософії. Того самого року він завершує навчання в інституті, після чого працює домашнім учителем у Берні та Франкфурті. У цей період Гегель створює так звані, «теологічні роботи», опубліковані

лише в 20 столітті - «Народна релігія та християнство», «Життя Ісуса», «Позитивність християнської релігії».

Одержавши спадок, Гегель зміг розпочати академічну кар'єру. З 1801 року він стає викладачем Єнського університету. Гегель співпрацює із Шеллінгом у виданні «Критичного філософського журналу». Того самого 1801 року він захищає дисертацію «Про орбіти планет». Гегель багато працює над створенням власної системи, пробуючи діаметрально різні підходи до її обґрунтування. 1807 року він публікує «Феноменологію духу», першу зі своїх значних робіт. Ряд яскравих образів «Феноменології» - «діалектика раба і пана» як етюд про волю, що можлива тільки через рабство, концепція «нещасливої свідомості», а також могутньо заявлене вчення про історичність духу одразу привернули до себе увагу, й їх обговорювано й донині.

Залишивши Єну, Гегель влаштовується редактором «Бамберзької газети» в Баварії. З 1808 до 1816 року Гегель - директор гімназії в Нюрнберзі. 1811 року він одружується, а незабаром публікує одну з центральних своїх праць - «Наука логіки».

1816 року Гегель повертається до університетського викладання. До 1818 він працює в Гейдельберзі, а з 1818 по 1831 — у Берліні. 1817 року Гегель видає перший варіант «Енциклопедії філософських наук», що складається з «Науки логіки», «Філософії природи» і «Філософії духу». У Берліні Гегель стає «офіційним філософом», хоча й не в усьому поділяє політику пруської влади. Він публікує «Філософію права», веде активну лекційну діяльність, пише рецензії, готує нові видання своїх робіт. У нього з'являється безліч учнів.

У неділю 14 листопада 1831 року перед обідом йому раптом стало погано. Лікарі нічого не змогли вдіяти, і до вечора Гегеля не стало. Смерть Гегеля підняла ціну на його книжки. Марія навіть попросила всіх, до кого писав покійний чоловік, повернути його листи. Це дозволило їй дати дітям добру освіту. Старший з них, Карл, став успішним істориком.

«Енциклопедія філософських наук» - одне з небагатьох капітальних творів Гегеля, що вийшли за його життя. Один з перших таких капітальних творів, як «Наука логіки», що має, за визначенням Маркса, значення «істинного витoku і таємниці гегелівської філософії» вийшло у світ в 1812-1816 роках.

«Енциклопедія філософських наук» вийшла за життя Гегеля в трьох виданнях - у 1817, 1827 і 1830 роках. Ряд інших настільки ж важливих творів Гегеля - «Лекції з історії філософії», «Філософія історії», «Лекції з естетики», «Лекції з філософії релігії» - був виданий учнями Гегеля після його смерті (1831 р.).

Філософська система Гегеля складається з трьох частин: 1. Логіка, 2. Філософія природи, 3. Філософія духу. Першим етапом саморозвитку є логіка. Логіка розуміється Гегелем абсолютно інакше, ніж вона трактувалась протягом всього часу існування цієї науки. Логіка по Гегелю – це науково-теоретичне усвідомлення «Абсолютної ідеї». Філософія природи становить середню ланку в ланцюзі гегелівської системи і є наступним етапом саморозвитку. Природа – найбільш слабка частина його системи. Гегель дуже низько оцінює природу. Природа по Гегелю, це необхідне в процесі розвитку «Абсолютної ідеї», але все таки допоміжний засіб. Тепер настає час «філософії духу». Філософія духу – це філософія культури.

Гегеля цікавили проблеми держави і права, тому він увійшов в історію не лише як класик філософії, але і як класик філософії права.

Проблеми права знаходилися в центрі уваги Гегеля на всіх етапах його творчості.

«Філософію права» світ побачив в 1821 році. Це одна з найбільш відомих робіт у всій історії правової, політичної та соціальної думки. У «Філософії права» у концептуально-концентрованій формі відображені досягнення гегелівської філософії в галузі соціальних, політичних і правових проблем.

"Філософія історії" – це лекційний курс із всесвітньої історії, прочитаний в Берлінському університеті між 1822–1831 рр.

Історичне значення "Філософії історії" полягає в грандіозному характері самої спроби дати викінчену картину всесвітньої історії, зрозуміти її як єдиний процес розвитку і поступального руху від нижчих форм до форм більш високих і досконалих. Ця спроба здійснювалася на ідеалістичних позиціях, але вона була по-своєму значною і справила величезне враження на сучасників.

*У прихованому і замкненому на початку існування
всесвіті немає сили, яка могла б протистояти дерзанню
пізнання; вона повинна розкритися перед ним, показати йому
свої багатства і свої глибини і дати йому насолоджуватися
ними. Така основна інтенція антропоцентризму і відповідна
йому історія осягнення буття як свідомості, тобто історія
філософії.*

Завершальною ланкою в творенні системи філософського знання в межах німецької класичної філософії є естетика Георга Гегеля (1770-1831). Естетика у філософії Г. Гегеля постає необхідною складовою саморозвитку духу, а тому проблеми естетичного наявні у "Феноменології духу" (1807), щоправда, ще у нерозгорнутому вигляді, у "Філософії духу", а завершеної системи вона набуває в "Лекціях з естетики" (1835-1838).

